

D nå ned til vannet på fjære sjø., delvis pga. det utstikkende neset hos E. Hvorvidt dette er riktig eller rettferdig, kan selvsagt diskuteres, men at det ikke er like tjenlig for alle, kan det vel ikke være uenighet om. En deling etter kake-prinsippet med sentrum i nærheten av -2 meters kota ville her være mer tjenlig, etter mitt syn.

Dersom situasjonen er som på figur 27 vil nok ikke alle se det som rimelig og fornuftig at fordi A har eiendom ute på et nes, skal han kunne disponere over et areal som er 4-5 ganger så stort som arealet C kan. De har like lang strandlinje.

Det kan sikkert finnes andre eksempler på at § 4-prinsippet ikke alltid fører til "rimelige og gode resultater". Jeg vil imidlertid begrense meg til disse to for å gjøre det klart at § 4-prinsippet, etter min mening, ikke er like heldig i alle situasjoner. Når det er sagt, vil jeg tilføye at i de fleste situasjoner gir dette prinsippet et rimelig resultat.

Rettspraksis

Den første og grunnleggende dommen som tok i bruk det geometriske prinsipp som et generelt prinsipp og som senere har blitt stående som et prejudikat, var den såkalte Damsgaardssaka i Bergen som står trykt i Rt 1878 s.782. Denne dommen er delvis sitert side 2.

Høyesterett uttalte bl.a. at det ikke fantes lovregler eller rettspraksis å bygge på i avgjørelsen av hvordan grensa skulle trekkes mellom to eienendommer utover i sjøen. Retten uttalte bl.a. at prinsippet med å trekke grensa vinkelrett fra strandlinja ikke var en generell regel som kunne legges til grunn da den lett fører til urimelige resultat. Høyesterett kom imidlertid fram til at den regelen vassdragslovkommisjonen hadde foreslått i § 4 - hvert punkt skal tilhøre den strand det ligger nærmest - hadde svært mye for seg - "at det i alle Tilfælde giver rimelige og gode Resultater". Høyesterett trakk således grensa utover sjøen etter en regel som var tatt fra et foreløpig utkast til vassdragslov; en regel som ikke hadde noen fundament i eldre norsk rett.

Denne dommen har fått tilslutning i minst 6-7 høyesterettsavgjørelser. Jeg vil her kort referere noen.

Rt. 1894 s.3: Eieren av en større eiendom hadde solgt fra en strandtomt i ei bukt. Men for at han selv fortsatt skulle ha adgang til sjøen og dermed strandrett, hadde han holdt igjen en 20 alen bred teig mellom den utkilte tomta og naboeiendommen, slik at han fortsatt hadde en strandlinje på ca. 12 m. Det var ikke skrevet noe i skylddelingsdokumentet om grenseforløpet ute i sjøen hverken for den fraskilte tomta eller for den teigen som var holdt igjen. Ut fra den 12 m lange strandlinja hadde eieren bygd en pir ut til et badehus som lå på 4 fots dybde. Eieren av den utskilte tomta mente at badehuset var bygd på hans del av sjøgrunnen. Høyesterett kom til at grensene for den 12 m breie teigen ute i sjøen måtte trekkes etter det geometriske prinsipp og viste til dommen i Rt. 1878/782. Dette prinsippet førte til at teigen ute i sjøen fikk en trekantform med strandlinja som grunnlinje og med toppvinkelen betydelig innenfor det oppførte badehuset, som derfor måtte rives.

Rt. 1894 s. 168. Det var tvist om grensa for retten til laksefiske mellom to øyer i indre Oslofjord. Sundet mellom øyene var 220 m bredt og 11 meter dypt på det dypeste. Underretten kom til at grensa mellom øyene skulle trekkes slik at hvert punkt på sjøgrunnen skulle tilhøre den strand det lå nærmest ved vanlig vannstand. Overretten mente det omtvistede området ikke var underlagt privat eiendomsrett og frifant derfor begge parter i saken. Høyesterett var imidlertid enig med underretten og understreket at selv om sundet var 11 meter dypt måtte en se på hele sjøgrunnen som privat eiendom. Høyesteretts konklusjon gikk m.a. ut på at "... der tilfalder hver af Partene den Del, der ved almindelig Vandstand ligger deres Land nærmest."

Rt. 1908 s. 285. Her var det spørsmål om trekking av grensene i sjøen mellom flere eiendommer i Lademoen i Trondheim. Den ene grensa ble trekt etter djupålen i Ladebekken og utover fjæra, mens de øvrige grensene "... bør efter vor Mening drages saaledes, at enhver Del af Fjæren og Sjøgrunden tilfalder den Strand, som ved Middell-Høivand ligger nærmest." Retten viser så til høyesterettsdommen i Damsgaardssaka.

Rt. 1917 s. 480. Her var det m.a. tvist om grensa i sjøen mellom to

bryggeeiendommer i byhavna i Kristiansund. Høyesterett kom til at det geometriske prinsipp, i samsvar med dommen i Damsgaardssaka, måtte legges til grunn for grensetrekkinga. Retten la imidlertid til at det var tvilsomt om dette prinsippet alltid kunne følges bokstavelig, særlig i en byhavn.

Rt. 1926 s. 760. Også her var det uenighet om hvordan grensa utover sjøen mellom to eiendommer skulle trekkes. Høyesterett kom i likhet med underretten til at grensa skulle trekkes etter det geometriske prinsipp. Det var også uenighet om hvilken strandlinje som skulle legges til grunn. Det var nemlig fylt ut et større område ved den ene stranda. Høyesterett mente at i prinsippet skulle den mest opprinnelige strand legges til grunn, men pga. at det ikke var mulig å få den rekonstruert, måtte den eldste kjente linje som var avlagt på et kart legges til grunn.

RG 1969 s. 55. I tvisten om grensa mellom to eiendommer på Røst (se side 4) kom høyesterett til at det ikke var godt nok bevist at det forelå lokal sedvanerett som gikk ut på at grenser mellom eiendommer i sjø skulle fortsette i samme retning som på land. Den aktuelle grensa ble derfor trekt i samsvar med Vassdragslovens § 4.

Internasjonale grenser

At det blir skilt mellom det geometriske prinsipp og midtlinjeprinsippet skulle i følge Fjeld og Solheim (1981) grennefastsettinga mellom Norge/Finland i 1928 og mellom Norge/Sverige i 1909 vise.

Grensa mellom Norge og Finland var fastsatt ved konvensjon av 28. april 1928. Her heter det: "Fra det punkt hvor djupålen slutter i Nordishavet utenfor munningen av Jacobselv, skal delelinjen ... trekkes således at ethvert punkt av linja skal ligge like langt fra de to staters kyster, målt fra nærmeste av havet ikke til stadighet overskyllede punkt såvel på fastlandet som på øer, holmer og skjær." Dette er altså det geometriske prinsipp og tilsvarer regelen vi har i vassdragslovens § 4, bare uttrykt på en annen måte, og det vil bli ei krokete linje der forma er direkte avhengig av kyst-konturene.